

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ

ΧΡΟΝΙΚΑ

**ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΦΙΛΙ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ**

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ,
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ**

ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

**ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ**

**ΕΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ
1937**

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ. της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ*

ὑπὸ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ

Τακτικού Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θεσσαλονίκης

Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἐκ τοῦ μακραίωνος τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπελευ-
θέρωσιν τῆς Ἑλλάδος οἱ ἰθύνοντες τότε τὰς τύχας αὐτῆς θεωροῦσαν ἔπιτα-
κτικὴν τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως ἀνωτάτου παιδαγωγικοῦ τῆς ἑλληνίδος
νεότητος, ἵνα καταρτιζῶνται ἐν αὐτῷ οἱ μέλλοντες ν' ἀποτελέσωσι τὴν στε-
λέχη τῆς ἡγευτικῆς τάξεως τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους κα-
θόλου. Ἡδὴ ἡ Ὀθωμανικὴ Ἀντιβασιλεία, πραγματοποιοῦσα τὸν περὶ ταῖς
λογίαις τῶν τότε χρόνων ἐκδεδηλωμένον πόσον περὶ ἰδρύσεως Πανεπιστη-
μίου, ἀνέθηκε διὰ διατίμητος (1833) τὴν περὶ τούτου μέριμναν, ὡς καὶ
τὴν περὶ ἰδρύσεως Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, εἰς τὴν Γραμματεῖαν ἐπὶ
τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Λημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὃ δὲ ἄριστος τῶν
ἀποτελούντων τὴν Ἀντιβασιλείαν ἀνδρῶν Γεώργιος Λουδοβίκος von Mau-
rer, ὁ πρῶτος τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος πραγματικῶς νομιότητος, περὶ τὸ
ὄντως μέγα νομοθετικὸν ἔργον, ὅπερ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἐπετέλεσε, συν-
τάξας τοὺς κώδικας, ὑφ' ὧν ἔτι καὶ νῦν διεπόμεθα, εὔρε καιρὸν νὰ περη-
σκεύσῃ καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ἰδρύσεως Πανεπιστημίου καὶ Ἀκαδημίας προ-

* Σημ. «III. XP.». Τοῦ λόγου ὄντος ἐνεαῶθα περὶ τῆς συμβολῆς τῆς Ἑπείρου
εἰς τὴν ἀνωτάτην παιδείαν τοῦ ἔθνους δὲν θεωροῦμεν ἄκακον νὰ σημειώσωμεν
ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ Ἑπείρος καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης ἀπέστει-
λε δύο αὐτῆς τέχνα, τὰ ὅποια ἐδίδαξαν ἀπὸ τῶν πρώτων ἡδὴ ἐτῶν, καὶ διδάσκουσιν
ἔτι ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τούτῳ ἐκπαιδευτηρίῳ τῆς Βασιλῆως Ἑλλάδος, ἦτοι τὸν γραμματι-
κὸν ἀνωτέρου ἄρθρον Περικλῆα Βιζουκίδου, διδάσκοντα Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ὅλην
Ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου καὶ Ἱστορίαν καὶ Εἰσαγωγὰς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου καὶ
χρηματίσαντα Πρόταμιν τοῦ Πανεπιστημίου (1931—32) καὶ Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον
(1932—33) καὶ δις Κοσμητὰς τῆς Σχολῆς τῶν Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστη-
μῶν (1928—29 καὶ 1933—34), καὶ τὸν Δημήτριον Βλαγγερίδου, διδάσκοντα τὴν
Ἱστορίαν τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ διατελοῦντα Κοσμητὰς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχο-
λῆς κατὰ τὸ τρέχον πανεπιστημιακὸν ἔτος (1936—1937).

καταρκτικὴν ἐργασίαν καὶ νὰ συντάξῃ σχέδια τῶν σχετικῶν ἰδρυτικῶν διαταγμάτων (1834). Ἄλλ' ἡ πρώτη ἐκείνη ἀπόπειρα ἐματαιώθη ἐν τῇ γενέσει αὐτῆς διότι ὁ Μάσουρεθ ἠναγκάσθη ἀτυχῶς νὰ καταλίπῃ τὴν Ἑλλάδα, ἦν ἀκραιφνῶς ἠγάπησε καὶ ὑπὲρ ἧς μετ' ἀφοσιώσεως εἰργάσθη ὁ βαυαρὸς οὗτος ὅσον ὀλίγοι τῶν Ἑλλήνων.

Τρία ἔτη βραδύτερον ἐδημοσιεύθη τὸ διάταγμα «Περὶ προσωρινοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις συσταθησομένου Πανεπιστημίου», (1837), ὀλίγας δὲ ἡμέρας ὕστερον ἕτερον ὀριστικὸν διάταγμα περὶ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου, οὗτινος τὴν ἐπὶ αἰῶνα ὄλον εὐεργετικὴν διὰ τὸ Πανελλήνιον ὁράσιν δέον ν' ἀναπολήσωμεν μετ' εὐγνωμοσύνης κατὰ τὸ τρέχον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, καθ' ὃ πανηγυρίζεται ἡ ἑκατοστὴ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἔθνικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ τούτου τεμένους ἐπέτειος. Πόσον εἴλκυσε καὶ ἐνεθουσίασε καὶ εὐηργέτησε τοὺς Πανελλήνους τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Ὀθώνειον κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ Ἐθνικὸν καὶ βραδύτερον Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν ἀποκληθέν, δὲν προτίθεμαι νὰ ἐξάρω ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνων παγκοίνως γνωστὰ πράγματα, ἀρκοῦμαι μόνον νὰ ὑπομνήσω ὅτι ἐξ αὐτοῦ ὠρμήθησαν πλήρεις ἀγνοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἄλλων εὐγενῶν αἰσθημάτων οἱ πρωτοπόροι τῶν νέων ἑλληνικῶν ἰδεωδῶν, οἵτινες κατὰ ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας εἰσέδυσαν ὡς ἀφανεῖς, ἀλλὰ γενναῖοι στρατιῶται τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ ἀλυτρώτου Ἐθνους, κομίζοντες ἐκάστοτε τὸν θερμὸν χαιρετισμὸν καὶ τὰς γλυκείας ἐλπίδας τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος καὶ μεταδίδοντες τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα δαψιλῶς ἐξέπεμπεν ἡ Πόντια Μήτηρ πρὸς τὰ ἐν τῇ Διασπορᾷ τέκνα αὐτῆς.

Οἱ πρὸς τὴν παιδείαν ρέποντες Ἡπειρωταὶ ἔσπευσαν, ὡς εἰκός, μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὅπως ὑπὸ τὴν φιλόξενον στέγην τῆς *Alma Mater Atheniensis* ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῶν κατάρτισιν καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Μεγάλης Πατρίδος, οὐδεμίᾳ δὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μεταξὺ τῶν μνημονευθέντων πρωτοπόρων διεκρίθησαν εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι κατὰ τε τὴν ἀξίαν καὶ τὸν ἀριθμὸν οἱ Ἡπειρωταί. Ἐν οὐδεμιᾷ πόλει καὶ κόμῃ τῶν ξένων χωρῶν, ἔνθα ἔξων καὶ ἔδρων Ἕλληνες κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἐνεστώτος, ἔνθα ἤκμαζον ἑλληνικαὶ παροικίαι καὶ ἐλειτούργουν ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἔλειψάν ποτε οἱ φορεῖς τοῦ πολιτισμοῦ Ἡπειρωταὶ ἰατροὶ καὶ διδάσκαλοι, ἀπόφοιτοι τοῦ Πανεπιστημίου τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐλλείψει τῶν ἀπαραιτήτων στατιστικῶν στοιχείων δὲν δύναμαι βεβαίως οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν νὰ δώσω ἐνταῦθα τὸν ἀριθμὸν τῶν κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τῆς λειτουργίας τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν φοιτησάντων ἐν αὐτῷ Ἡπειρωτῶν καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξεληθόντων διδασκόντων, οὐδὲ νὰ ἐκτιμῆσω ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν συμμετοχὴν τῆς Ἡπείρου εἰς τὸ ἀνώτατον παιδευτικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν τοῦ Ἐθνους ἔργον. Ἄς

σημειωθῆ ὅμως ἐνταῦθα ἐν παροῦσιν ὡς χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια ὅτι πρῶτος διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐγένετο Ἡπειρώτης, ὁ ἐπὶ πρυτανείας Μισαήλ Ἀποστολίδου καὶ κοσμητείας Ἰωάννου Βούρου ἀναγορευθεὶς Ἀναστάσιος Γούδας (*ἐν Γραμμῆν τῶν Κουρέντων 1816, †1882), ὁ ἐπιφανὴς εἰτα ἱατρὸς καὶ συγγραφεὺς ἱατρικῶν τε καὶ ἱστορικῶν συγγραμμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχουσιν οἱ Παράλληλοι Βίοι, ἐν οἷς, ἐξ ὁκτὼ τόμων ἀποτελουμένοις, βιογραφοῦνται οἱ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας διακριθέντες ἄνδρες.

Ἄλλ' εἴαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῶσι τὰ ὀνόματα καὶ νὰ γνωσθῆ ὁ ἀκριβὴς ἀριθμὸς τῶν Ἡπειρωτῶν τῶν σπουδασάντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς πρωτευούσης καὶ μετενεγκόντων ἐκεῖθεν εἰς τὰ πέρατα τοῦ Πανελληνίου τὰ νάματα τῆς ἑλληνικῆς σοφίας καὶ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, εἶναι δυνατόν νὰ ἐξακριβωθῶσι τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῷ ἀνωτάτῳ τοῦ Ἑθνικοῦ παιδευτηρίου διδασκάντων καὶ φωτισάντων διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν τὴν παντοδαπὴν ἑλληνίδα νεότητα ἐπιφανῶν Ἡπειρωτῶν. Καὶ ὄντως οὗτοι δὲν ὑπῆρξαν ὀλίγοι.

Καὶ δὴ καὶ μεταξὺ τοῦ πρώτου διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀμέσως λειτουργησασῶν πανεπιστημιακῶν σχολῶν (1837) συναντῶμεν ἐπιφανῆ ἠπειρωτικὰ ὀνόματα ἀνδρῶν ἐχόντων σπανίαν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δυτικὴν εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν.

Οὕτως ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τὸν Χριστόδουλον Κλονάρον, ἐκ Λεσκοβικίου (* 1788, † 1848), διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, τὸν Λέοντα Μελά, ἐξ Ἰωαννίνων (* 1812 ἐν Κωνσταντινουπόλει, † 1879), διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πίζης καὶ τὸν Ἰωάννην Σοῦτσον, οἰκονομολόγον, (* 1802 ἐν Βλαχίᾳ, † 1890), διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης. Ἄλλ' οἱ δύο τούτων ἐπὶ ἐλάχιστον ἐδίδαξαν χρόνον. Ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ τὸν Ἀναστάσιον Παλλάην, ἐξ Ἰωαννίνων (* 1809, † 1885), διδάκτορα τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πίζης. Ἐν δὲ τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοὺς δύο μεγάλους τοῦ Γένους διδασκάλους τὸν Γεώργιον Γεννάδιον, ἐκ Δολιανῶν (* 1786 ἐν Σηλυβρίᾳ, † 1854), σπουδάσαντα ἐν Λιβύᾳ, καὶ τὸν Νεόφυτον Δούκαν ἐξ Ἄνω Σουδενῶν (* 1760, † 1845) διδάξαντα ἀλλὰ καὶ πολλὰ διδασχθέντα ἐν Βιέννῃ, καθ' ὃν χρόνον διετέλεσεν ἡμερῶς τῆς ἐκεῖ ὀρθοδόξου ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλ' ὁ μὲν Δούκας οὐδόλως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἐδίδαξεν, ὁ δὲ Γεννάδιος παρητήθη μετ' ὀλίγον χρόνον (1843), φέρεται δὲ ελπὼν τοὺς πλήρεις πατριωτισμοῦ καὶ μετριοφροσύνης ἀπαρμιλλοῦς ἐκείνους λόγους: «Ἄν εἰσπηδήσωμεν ὅλοι εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, τίς θέλει μείνει εἰς τὰ κατώτερα σχολεῖα, ὧν ὁ καταρτισμὸς εἶναι οὐχ ἤττον σπουδαῖος; Οὐαὶ τῇ οἰκοδομῇ, ἣτις στερεῶς μὲν στεγάζεται, σαθρῶς δὲ θεμελιούται!» Οὕτως ἐσκέπτοντο οἱ σεμνοὶ καὶ συνετοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες τῶν πρώτων ἔτων τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν τοῖς καθ' ἡμέρας

ἡμᾶς χρόνοις σπεύδοντας πρὸς τὰ ἀνώτατα τοῦ ἔθνους ἰδρύματα νεαρὸς καὶ ἀναξίους τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπιγόνους!

Πλὴν τῶν ρηθέντων πρώτων Ἑπειρωτῶν ἀκαδημεικῶν διδασκάλων ἐδίδαξαν ἀπὸ τῶν ἐδρῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα ἑνὸς αἰῶνος οἱ ἐπόμενοι Ἑπειῶται, ὧν τινες ἤρξαντο τοῦ ἀκαδημεικοῦ αὐτῶν σταδίου ὡς ὑφηγηταὶ ἢ ὡς ἐπίτιμοι καθηγηταί, ὡς ἐλέγοντο τότε οἱ ἔκτακτοι, γενόμενοι βραδύτερον τακτικοὶ καθηγηταί.

I. Ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ὁ Ζῆκος Ρ ὠ σ η ς (*1838 ἐν Δερβιζιάνοις τοῦ Σουλίου, † 1933), τὴν Ὀμιλητικὴν ἀπὸ τοῦ 1867 μέχρι τοῦ 1913.

Ὁ Νικόλαος Παπαγιαννόπουλος (*1859 ἐν Δολιάνη, † 1926) τὴν Ἑρμηνείαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν ἀπὸ τοῦ 1894 μέχρι τοῦ 1926.

Ὁ Δημήτριος Μπαλαῆνος (*1877 ἐν Ἀθήναις) τὴν Πατρολογίαν καὶ τὴν Ἑρμηνείαν τῶν Πατέρων ἀπὸ τοῦ 1924 μέχρι σήμερον.

Ὁ Εὐάγγελος Ἀντωνιάδης (*1882 ἐν Τσερκοβίτση τῶν Κουρέντων), ἔκτακτος καθηγητὴς τῆς αὐτοτελοῦς ἔδρας τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπὸ τοῦ 1934 μέχρι σήμερον.

Ὁ Βασίλειος Βέλλας (*1900 ἐν Ἰωαννίνοις) τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καὶ Ἑρμηνείαν τῆς Παλ. Διαθήκης ἐκ τοῦ πρωτοτύπου κειμένου καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν Ἀρχαιολογίαν, κατ' ἀρχὰς ὡς ἔκτακτος ἐντεταλμένος (1933—1936) καὶ εἶτα ὡς τακτικὸς ἀπὸ τοῦ 1936 μέχρι σήμερον.

II. Ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ἐδίδαξαν ὁ Πέτρος Στροῦμπος (*1805 ἐν Κουκουλίῳ, † 1854) κατ' ἀρχὰς τὸ Γαλλικὸν Δίκαιον (ὡς ὑφηγητὴς) καὶ εἶτα τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν ἀπὸ τοῦ 1838 μέχρι τοῦ 1847.

Ὁ Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης (*1819 ἐν Κωνσταντινουπόλει, † 1902) τὴν Ἱστορίαν καὶ τὰς Εἰσηγήσεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου καὶ βραδύτερον (1868) καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον ἀπὸ τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1883.

III. Ἐν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ ὁ Κωνσταντῖνος Μαυρογιάννης (*1816 ἐν Κερκύρα, † 1861) τὴν Κλινικὴν Ἱατρικὴν ἀπὸ τοῦ 1843 μέχρι τοῦ 1845.

Ὁ Νικόλαος Πετσάλης (*1817 ἐν Πάργα, † 1853) τὴν Χειρουργικὴν ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1853.

Ὁ Γεώργιος Πρινάρης (*1808 ἐν Καλαρρῦτοις, † 1883) τὴν Φυσιολογίαν (ὡς ὑφηγητὴς), τὴν Γενικὴν Παθολογίαν καὶ εἶτα καὶ τὴν Ὑγιεινὴν ἀπὸ τοῦ 1846 μέχρι τοῦ 1881.

Ὁ Κωνσταντῖνος Βουσάκης (*1819 ἐν Συράκω, † 1898) τὴν Φυσιολογίαν ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1898.

Ὁ Σπυρίδων Μπαλαῆνος (*1824 ἐν Κερκύρα, † 1881) τὴν Δημοσίαν Ὑγιεινὴν (ὡς ὑφηγητὴς, τὴν Ὑγιεινὴν καὶ τὰ Συφιλιδικὰ νοσήματα ἀπὸ τοῦ 1855 μέχρι τοῦ 1881.

Ὁ Μιχαὴλ Χατζημιχάλης (ἐκ Σουλίου *1835 ἐν Ἀθήναις,

†1908) τὴν Γενικὴν Παθολογικὴν Ἀνατομίαν καὶ εἶτα τὴν Εἰδικὴν Νοσολογίαν καὶ Θεραπευτικὴν ἀπὸ τοῦ 1875 μέχρι τοῦ 1908.

Ὁ Ἀναστάσιος Ζίνας (*1829 ἐν Ἰωαννίνοις, † 1899) τὴν Παιδιατρικὴν ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ 1892.

IV. Ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος (*1790 ἐν Γραμμένῳ, † 1872) τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν ἀπὸ τοῦ 1843 μέχρι τοῦ 1872.

Ὁ Δημήτριος Στροῦμπος (*1806 ἐν Κουκουλίῳ, † 1890) τὴν Παιραματικὴν Φυσικὴν ἀπὸ τοῦ 1839 μέχρι τοῦ 1890.

Ὁ Ἀναστάσιος Γεννάδιος (*1840 ἐν Ἀθήναις, † 1911) τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν ἀπὸ τοῦ 1862 μέχρι τοῦ 1871.

Ὁ Δημήτριος Σεμιτέλος (*1830 ἐν Μονοδενδρίῳ, † 1898) τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν ἀπὸ τοῦ 1864 μέχρι τοῦ 1898.

Ὁ Χριστόφορος Φιλητάς (*1787 ἐν Γραμμένῳ, † 1867) τὴν Ἑλληνικὴν Φιλολογίαν ἀπὸ τοῦ 1866 μέχρι τοῦ 1867.

(Ὁ Σπυρίδων Λάμπρος (*1851 ἐν Κερκύρα, † 1919) τὴν Ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ 1890 μέχρι τοῦ 1916.

(Ὁ Γεώργιος Ἀναγνωστόπουλος (*1884 ἐν Πακίγκῳ, † 1936) τὴν Γλωσσολογίαν ἀπὸ τοῦ 1927 μέχρι τοῦ προώρου ἀτυχῶς θανάτου αὐτοῦ.

Καὶ οὗτοι μὲν πάντες οἱ διαπρεπεῖς Ἑπαιρῶται, ἐξοσικαίεπτα τὸν ἀριθμὸν, μεγάλας παρεσχόν τῷ Ἑθνῶν καὶ τῇ Ἐπιστήμῃ ὑπηρεσίας ὡς τε ἀκαδημεικοὶ διδασκαλοὶ καὶ ὡς ἐπιστήμονες συγγραφεῖς. Τινὲς τούτων ἀπηλλάγησαν μὲν ἐπὶ βραχὺν χρόνον τῶν καθηκόντων αὐτῶν διὰ πολιτικοὺς ἢ ἄλλους λόγους, κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι κρατήσαν κακὴν συνήθειαν, ἀλλ' ἐπανήλθον ταχέως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν, κατὰ τὸ ὡσαύτως κρατήσαν παρ' ἡμῶν ἀντίρροπον σκόπιμον ἔθος.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Πανεπιστημίου δὲν ὑπελείφθησαν οἱ Ἑπαιρῶται. Τούναντίον μάλιστα θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπρωτοστάτησαν οὗτοι, εἰς ληρῆν ὑπ' ὅσων ὅτι τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ δέκα διάφορα ἀκαδημεικὰ ἔτη, ἦτο ἐπὶ τὸ δέκατον τοῦ ὅλου βίου αὐτοῦ, διωκῆθη ὑπὸ προτάσεων Ἑπαιρῶτων. Πλεῖστοι δὲ Ἑπαιρῶται μετέσχον τῆς διοικήσεως τοῦ Πανεπιστημίου, καὶ δὴ καὶ ἐπανελημμένως, ὡς τε κοσμήτορες καὶ ὡς μέλη τῆς Ἀκαδημεικῆς Συγκλήτου καὶ τῶν διαφόρων πανεπιστημιακῶν ἐπιτροπῶν.

Καὶ Προτάσεις μὲν Ἑπαιρῶται ἐγένοντο οἷδε·

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, τρίς, τῷ 1843—44, τῷ 1856—57 καὶ τῷ 1861—62.

Ὁ Δημήτριος Στροῦμπος τῷ 1858—59.

Ὁ Ἀναστάσιος Παλλῆς τῷ 1860—61.

Ὁ Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης τῷ 1863—64.

Ὁ Κωνσταντῖνος Βουσακῆς τῷ 1870—71.

- ἽΟ Μιχαὴλ Χ α τ ζ η μ ι χ ᾶ λ η ς τῷ 1889—90 καὶ
 ἽΟ Σπυρίδων Λ ᾶ μ π ρ ο ς, δὶς, τῷ 1904—05 καὶ τῷ 1911—12.
 Κοσμήτορες δὲ Ἡπειρώται ἐχορηγίσαν οἱ ἐπόμενοι·
 ἽΕν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ὁ Ζῆκος Ρ ῶ σ η ς, ἑξάκις, τῷ 1877—78, τῷ
 1881—82, τῷ 1886—87, τῷ 1890—91, τῷ 1895—96 καὶ τῷ 1902—03.
 ἽΟ Νικόλαος Π α π α γ ι α ν ν ὀ π ο υ λ ο ς, τετράκις, τῷ 1907—08,
 τῷ 1913—14, τῷ 1919—20 καὶ τῷ 1923—24.
 ἽΟ Δημήτριος Μ π α λ ᾶ ν ο ς τῷ 1929—30.
 ἽΕν τῇ Νομικῇ Σχολῇ ὁ Πέτρος Σ τ ρ ο ὕ μ π ο ς τῷ 1846—47.
 ἽΟ Κωνσταντῖνος Φ ρ ε α ρ ῖ τ η ς, τρεῖς, τῷ 1852—53, τῷ 1861—62
 καὶ τῷ 1875—76.
 ἽΕν τῇ Ἱατρικῇ Σχολῇ ὁ Ἀλέξιος Π ᾶ λ λ η ς, τετράκις, τῷ 1847—48,
 τῷ 1849—50, τῷ 1854—55 καὶ τῷ 1856—57.
 ἽΟ Γεώργιος Π ρ ι ν ᾶ ρ η ς τῷ 1850—51.
 ἽΟ Νικόλαος Π ε τ σ ᾶ λ η ς τῷ 1851—52.
 ἽΟ Κωνσταντῖνος Β ο υ σ ᾶ κ η ς, δὶς, τῷ 1863—64 καὶ τῷ 1888—89.
 ἽΟ Σπυρίδων Μ π α λ ᾶ ν ο ς τῷ 1875—76.
 ἽΟ Μιχαὴλ Χ α τ ζ η μ ι χ ᾶ λ η ς, τῷ 1879—80 καὶ τῷ 1902—03.
 ἽΟ Ἀναστάσιος Ζ ῖ ν η ς 1885—86.
 ἽΕν δὲ τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ ὁ Δημήτριος Σ τ ρ ο ὕ μ π ο ς τῷ 1856—57.
 ἽΟ Δημήτριος Σ ε μ ι τ ἔ λ ο ς, δὶς, τῷ 1875—76 καὶ τῷ 1883—84 καὶ
 ἽΟ Σπυρίδων Λ ᾶ μ π ρ ο ς, τρεῖς, τῷ 1893—94, τῷ 1909—10 καὶ τῷ
 1914—1915.

Οἱ πλεῖστοι τῶν διακεκριμένων τούτων Ἡπειρωτῶν, οἵτινες ἐκόσμησαν τὰς ἀκαδημεικὰς ἑδρας καὶ τοὺς συγκλητικοὺς θώκους τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, φέρουσιν ὀνόματα ἐπιφανέστατα καὶ ἐξαιρετικῶς σεβαστὰ ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον.

ἽΑλλ' ἐν τῇ διοικήσει τοῦ Πανεπιστημίου ἐξαιρετικῶς διεκρίθησαν ὁ φιλόλογος Κωνσταντῖνος Ἀ σ ῶ π ι ο ς, τρεῖς πρυτανεύσας, ὁ νομικὸς Κωνσταντῖνος Φ ρ ε α ρ ῖ τ η ς, πρύτανις τοῦ ἔτους τῶν ἐγκαινίων τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Μεγάρου, καὶ ὁ ἱστορικὸς Σπυρίδων Λ ᾶ μ π ρ ο ς, πρύτανις κατὰ τὴν ἑβδομηκονταπενταετηρίδα τοῦ Πανεπιστημίου, τὸ δεύτερον τότε πρυτανεύσας.

ἽΟ πρύτανις Κωνσταντῖνος Φ ρ ε α ρ ῖ τ η ς (1863—64) ἀνέπτυξεν ἰδίᾳ ἐξαιρετικὴν ἐνεργητικότητα οὐ μόνον διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τῶν ὑπολειπομένων πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ κτιρίου ἐργασιῶν, τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ διακόσμησιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν διαρρύθμισιν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἐπισκευὴν τῶν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπελθουσῶν φθορῶν, ἀλλὰ καὶ δραστηρίους κατέβαλε προσπαθείας πρὸς ἐξεύρεσιν τῶν ἀναγκαίων χρημάτων, ὧν μέγιστον μέρος προσήνεγκεν ὁ ἐν Πετροῦπόλει ἔθνικὸς εὐεργέτης Δημήτριος Μπερναρδά-

κης, μικρότερα δὲ ποσὰ ἄλλοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ βιοῦντες φιλογενεῖς καὶ φιλόμουσοι ἄνδρες.

Ὁ δὲ πρύτανης Σπυρίδων Λάμπρος ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης αὐτοῦ πρυτανείας (1904—05) προσέβη εἰς τὴν ἀγορὰν γηπέδων τεσσαράκοντα καὶ πέντε χιλιάδων τεκτονικῶν πήχεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτίσθη κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τὸ λαμπρὸν συγκρότημα τῶν ἰατρικῶν ἐργαστηρίων, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας πρυτανείας αὐτοῦ (1911—12) κατέβαλεν ἀτρύτους κόπους καὶ μάχους, ὅπως ὡς ἄριστα ἐορτασθῆ ἡ ἐβδομηκοστὴ πέμπτη ἑπετηρὴς τοῦ σεμνοῦ τῆς Ἐπιστήμης Ἰδρύματος καὶ τὴν βελτίστην ἀποκομίσωσιν ἐντύπωσιν οἱ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸ Ἄστυ τῆς Παλλάδος συρρεύσαντες παντοδαποὶ σοφοί, οἱ τῶν ξένων πανεπιστημίων ἐκπρόσωποι.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν συμβολὴν τῶν Ἑπειρωτῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν ἔργον τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν πρῶτον τοῦτον αἰῶνα τοῦ βίου αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅτι πολλοὶ τῶν ἐπιφανεστάτων τούτων τέκνων τῆς Ἡπείρου κατέλαβον καὶ ἄλλα ἀνώτατα τῆς Πολιτείας ἀξιώματα. Οὕτως ὁ Χριστόδουλος Κ λ ο ν ἄ ρ η ς ἐγένετο πρῶτος τοῦ Ἀρείου Πάγου πρόεδρος (1835), ὁ Κωνσταντῖνος Φρεαρίτης πᾶρεδρος παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ Βασιλικὸς Ἐπίτροπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ, ἔτι δὲ ἑφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Νομισματολογικοῦ Μουσείου, ὁ Μιχαὴλ Χ α τ ζ η μ ι χ ἄ λ η ς πρόεδρος τοῦ Ἰατροσυνεδρίου καὶ ἄλλοι ἄλλα ἔλαβον ὑπουργήματα. Οἱ δὲ ἱατροὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου διηύθυνον τὰς οἰκίας κλινικὰς ἢ ἐργαστήρια ἢ ἄλλα συγγενῆ πρὸς τὸν οἰκεῖον κλάδον τῆς ἐπιστήμης ἰδρύματα, ὁ δὲ παιδίατρος Ἀναστάσιος Ζ ἰ ν η ς ἐγένετο διευθυντὴς τοῦ Βρεφοκομείου.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ κυβερνητικῇ κοίνιστρᾳ διεκρίθησαν τινὲς τῶν μνημονευθέντων διαπρεπῶν Ἑπειρωτῶν ἐπιστημόνων. Οὕτως ὁ Χριστόδουλος Κ λ ο ν ἄ ρ η ς ὑπῆρξεν ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης (1832), ὁ Λέων Μ ε λ ἄ ς ὑπουργὸς ὡσαύτως τῆς Δικαιοσύνης (1841 καὶ 1843), ἐπ' ἑσχάτων δὲ ὁ Δημήτριος Μ π α λ ἄ ν ο ς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας (1936). Χαρακτηριστικὸν τῆς εὐσυνειδησίας καὶ τῆς εὐθύτητος τοῦ χαρακτήρος τῶν Ἑπειρωτῶν τούτων τυγχάνει ὅτι γενόμενοι ὑπουργοὶ δὲν ἐκάθησαν ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τῶν ὑπουργικῶν θώκων. Σημειωτέον, τέλος, ὅτι εἰς τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων Ἑπειρωτῶν καθηγητῶν, ὁ Σπυρίδων Λάμπρος, ἀνῆλθε καὶ εἰς τὸ ὑπάτον τῆς Πολιτείας ἀξίωμα, τὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἐν κρισιμωτάταις μάλιστὰ καὶ χαλεπαῖς τοῦ Ἔθνους ἡμέραις.

Προκειμένου δὲ περὶ τῆς ὕλικῆς ἀρωγῆς, ἣν παρέσχον κατὰ καιροὺς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν οἱ ἐν τῇ Διασπορᾷ μεγάθυμοι καὶ φιλοπάτριδες καὶ φιλεπιστήμονες Ἑπειρωταί, ἄλλοις ἀπόκειται νὰ ἐκθέσωσι τὰ κατ' αὐτήν. Ἀρκοῦμαι μόνον ὑπομιμνήσκων ἐνταῦθα τοὺς Πανέλληνας τὰ τετιμημένα ὄνόματα τῶν μεγάλων ἐθνικῶν εὐεργετῶν Ἰωάννου Δ ο μ -

πόλη (*17... † 1850), ὁρίσαντος διὰ διαθήκης, ὅπως ὀλόκληρος ἡ ὑπ' αὐτοῦ κτηθεῖσα ἐν Ρωσίᾳ καὶ καταλειφθεῖσα ἀτυχῶς ἐκεῖ περιουσία χρησιμοποιηθῆ, ἐξήκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μετὰ καὶ τῶν κεφαλαιοποιουμένων ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τόκων, πρὸς ἴδρυσιν Πανεπιστημίου, φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστρίου, ἐν τῇ πρωτιουσίᾳ τοῦ Κράτους, καὶ τοῦ Γεωργίου Ἀβέρωφ, (*1818 ἐν Μετσόβῳ, † 1899), εἰς οὗ τὰς ἡγεμονικὰς δωρεὰς ὀφείλονται πλὴν ἄλλων ὠραίων ἔργων καὶ αἱ πρὸ τοῦ πανεπιστημιακοῦ μεγάρου καλλιμάρμαροι ἀδριάντες τῶν δύο μεγάλων μαρτύρων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' καὶ τοῦ ἔθνεγέρτου ραψφοῦ Ρήγα τοῦ Φεραίου.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ ἐκτεθειμένοις εὐρίσκονται θαυμάσια ὄντως ὑποδείγματα πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἀνωτάτης τοῦ Ἔθνους παιδείας, αἵτινα ἡ εὐάνδρος Ἡπειρος, διὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς τέκνων ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς σκληρᾶς ὑπὸ ξένον ζυγὸν δουλείας, προβάλλει ὑπερηφάνως πρὸς μίμησιν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν χωρῶν.

Ἐγράφη ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ 1937.